

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ“
КАТЕДРА „ОБЩЕСТВЕНОЗДРАВНИ НАУКИ“

Лекция № 6

ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОСНОВИ НА ЗДРАВНАТА РЕФОРМА

Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.

Доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.

I. СЪЩНОСТ, ФУНКЦИИ И ПРИНЦИПИ НА ЗДРАВНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

*Здравното законодателство
представлява съвкупност от
всички **правни норми**,
регулиращи разнообразните
отношения в здравеопазването.*

1. ПРАВНИ НОРМИ И ДЕОНТОЛОГИЧНИ НОРМИ

Деонтологични норми:

- въздействат върху поведението чрез вътрешната мотивираност;
- характеризират моралното съзнание на упражняващите медицинска професия без да е налице формализация на правото.
- подлежат на съсловен и социален контрол от обществото.

Правни норми:

- действат чрез държавна принуда; имат забраняващ, разрешаващ и задължителен характер;
- неспазването им води до санкции от съдебните и изпълнителни органи;
- отличават се с висока степен на формализация и винаги са завършени текстуално.

2. ОСНОВНИ ФУНКЦИИ НА ЗДРАВНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Здравното законодателство

ИЗПЪЛНЯВА *две основни функции:*

- *организационна функция*

- *защитна функция*

Организационна функция -

определя задачите, организацията на работа, взаимодействието и отговорността на лицата, оказващи медицинска помощ, гарантира извършване на медицинската дейност според *изискванията за добра медицинска практика.*

Защитна функция - защита и
гарантира *правата на пациентите и*
правната сигурност на оказващите
медицинска помощ.

3. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ЗДРАВНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Основна задача на здравното законодателство - постигане на баланс между правата на личността и интересите на обществото.

Два основни принципа:

- право на медицинска помощ*
- право на лична свобода и решение.*

Принципите са гарантирани в Конституцията на Р България - глава втора “Основни права и задължения на гражданите”.

Чл. 52 (1) Гражданите имат право на здравно осигуряване, гарантиращо им **достъпна медицинска помощ**, и на безплатно ползване на медицинско обслужване при условия и по **пределени със закон.**

Право на медицинска

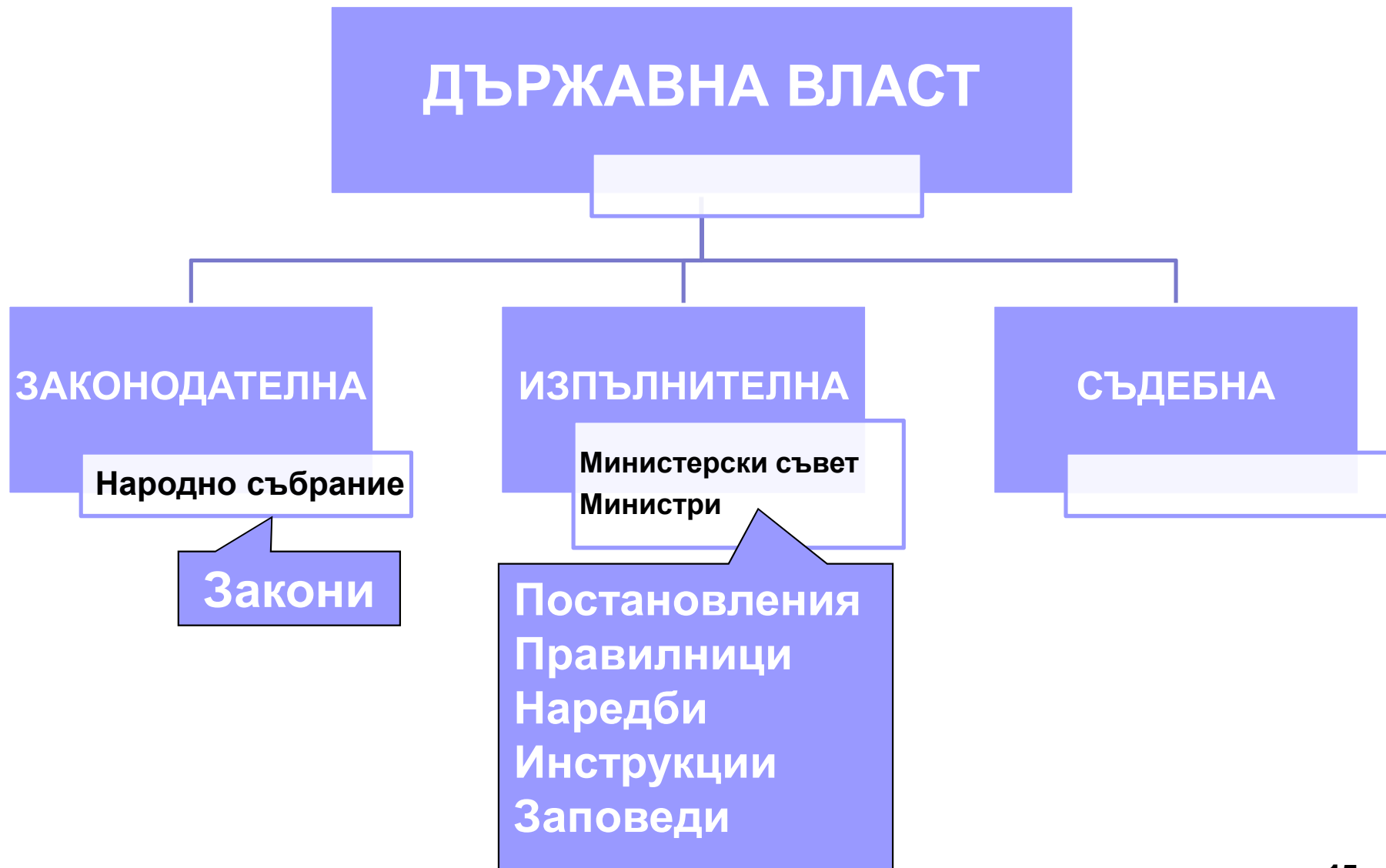
(2) Здравеопазването на **помощ** от държавния бюджет, от работодателите, от лични и колективни осигурителни вноски и от други източници **делени със закон.**

Право на лична свобода
и решение

(4) **Никой не може да бъде подлаган принудително на лечение и на санитарни мерки, освен в предвидените от закона случаи.**

II. ЗАКОНОДАТЕЛНА ИНИЦИАТИВА И ВИДОВЕ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Право на законодателна инициатива има всеки народен представител и Министерския съвет (МС).

*Процедурата по подготовката и издаването на нормативните актове е уредена със **Закона за нормативните актове** и **Указа за неговото прилагане**.*

НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

ЗАКОНОВИ

КОНСТИТУЦИЯ

КОДЕКС

ЗАКОН:

- Устройствени
- Специфични

ПОДЗАКОНОВИ

Постановление

Правилник

Наредба

Инструкция

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

В сила от 13.07.1991 г.

Във всяка страна тя е фундаментът, който регулира отношенията между гражданите и държавата и отношенията между трите вида власт: законодателна, изпълнителна и съдебна.

КОНСТИТУЦИЯ НА Р БЪЛГАРИЯ

Преамбюл

Глава 1. Основни начала

Глава 2. Основни права и задължения на гражданите

Глава 3. Народно събрание

Глава 4. Президент на републиката

Глава 5. Министерски съвет

Глава 6. Съдебна власт

Глава 7. Местно самоуправление и местна администрация

Глава 8. Конституционен съд

Глава 9. Изменение и допълнение на Конституцията.

Приемане на нова конституция.

Глава 10. Герб, печат, знаме, химн, столица

Освен в посочения чл. 52 опазването на здравето на гражданите се третира и в редица **други членове на Конституцията на Р България – глава 2:**

Чл. 7. Държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица.

Чл. 14. Семейството, майчинството и децата са под закрилата на държавата и обществото.

Чл. 15. Р България осигурява опазването и възпроизводството на околната среда, поддържането и разнообразието на живата природа и разумното използване на природните богатства и ресурсите.

Чл. 47. (1) **Отглеждането и възпитанието на децата** до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата.

(2) **Жената-майка се ползва от особена закрила на държавата**, която ѝ осигурява платен отпуск преди и след раждане, безплатна акушерска помощ, облекчаване на труда и други социални помощи.

(3) Децата, родени извън брака, имат равни права с родените в брака.

(4) Децата, останали без грижата на близките си, се намират под особена закрила на държавата и обществото.

Чл. 48. (1) Гражданите имат право на труд.
Държавата се грижи за създаване на условия за осъществяване на това право.

(2) Държавата създава условия за осъществяване на правото на труд на лицата с физически и психически увреждания.

(5) *Работниците и служителите* имат право на здравословни и безопасни условия на труд, на минимално трудово възнаграждение и заплащане, съответстващо на извършената работа, на почивка и отпуск, при условия и ред, определени със закон.

Чл. 51. (1) Гражданите имат ***право на общественно осигуряване и социално подпомагане.***

(2) Лицата, останали временно без работа, се осигуряват социално при условия и по ред, определени със закон.

(3) Старите хора, които нямат близки и не могат да се издържат от своето имущество, както и лицата с физически и психически увреждания, са под особена закрила на държавата.

Чл. 55. Гражданите имат ***право на здравословна и благоприятна околна среда*** в съответствие с установените стандарти и нормативи. Те са длъжни да опазват околната среда.

Кодекси. С тях се уреждат общественени отношения, които са предмет на цял клон на правната система или на обособен важен негов дял.

Кодекси:

- Административнопроцесуален кодекс
- Граждански процесуален кодекс
- Данъчноосигурителен процесуален кодекс
- Изборен кодекс
- Кодекс за застраховането
- Кодекс за социално осигуряване
- Кодекс за международното частно право
- Кодекс на труда
- Кодекс на търговското корабоплаване
- Наказателен кодекс
- Наказателно процесуален кодекс
- Семейен кодекс

***УСТРОЙСТВЕН ЗАКОН –
ЗАКОН ЗА ЗДРАВЕТО***

***(приет авг.2004 г., в сила от
01.01.2005 г.)***

СПЕЦИФИЧНИ ЗАКОНИ:

- **Закон за здравното осигуряване (1998)**
- **Закон за професионално-съсловните организации на лекарите и лекарите по дентална медицина (1998)**
- **Закон за лечебните заведения (1999)**
- **Закон за лекарствените продукти в хуманната медицина (2007)**
- **Закон за медицинските изделия (2007)**
- **Закон за храните (1999, изм. януари 2011))**
- **Закон за трансплантацията на органи, тъкани и клетки (2003, изм. 2007 и 2011)**

СПЕЦИФИЧНИ ЗАКОНИ:

- **Закон за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите**
- **Закон за кръвта, кръводаряването и кръвопреливането**
- **Закон за здравословни и безопасни условия на труд**
- **Закон за признаване на професионални квалификации**
- **Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси**
- **Закон за съсловната организация на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти**

Подзаконови нормативни актове

Издават се от МС “въз основа” или “в изпълнение на закона”. Отделните министри също имат право да издават наредби и инструкции.

Постановления. Издават се само от МС в два основни случая:

1. При приемане на правилници, наредби или инструкции – напр. Постановление № 245 на МС от 16.11.2005 г. за приемане на Наредба за Единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалностите „Медицина” и „Дентална медицина” за ОКС „магистър” (ДВ, бр. 94/2005 г.).

2. При приемане на самостоятелни постановления за уреждане на обществени отношения в областта на изпълнителната дейност на МС съгласно предоставената му със закон компетентност.

Правилници. Приемат се с постановления на МС и подпомагат прилагането на законите, като регулират отношенията, които не могат да бъдат предвидени в закона. Правилници за дейността и вътрешния ред на държавни органи се издават и от министрите на съответните министерства.

Наредби - нормативни актове, третиращи отношенията в по-тесни области.

- Подпомагат прилагането на разпоредбите на нормативен акт от по-висока степен.
- Приемат се с постановления на МС.
- Право да издават наредби имат и министрите на отделните министерства.

Инструкции - нормативни актове, с които се изясняват подходите и правилата за извършване на конкретни дейности.

Пример: инструкции, издавани от Министъра на здравеопазването за здравния контрол, за противоепидемичните мерки при редица инфекциозни заболявания, за скринингови профилактични прегледи и др.

Вид на	Орган, който го издава	Обем на обществените отношения, които урежда
Конституция	Народно събрание	регулира отношенията м/у гражданите и държавата и м/у двете вида власт: законодателна, изпълнителна, съдебна
Кодекс	НС	обществени отношения, които са предмет на упр. мисл. на правната система
Закон	НС	<ul style="list-style-type: none"> • универсални - общ. в широки области на обществ. живот • специфични - по-специфични отношения
Постановление	МС	<ul style="list-style-type: none"> • обществени отношения в областта на неговата изпълнителна разпоредителна дейност • когато приемат правилници, наредби или инструкции
Правилници	МС министри	<ul style="list-style-type: none"> • подпомагат приложението на законите за други отношения, които не могат да бъдат предвидени в закона • за уреждане на организацията на дейността и външния ред на държавни органи
Наредба	МС министри	<ul style="list-style-type: none"> • отношения в по-тесна област на обществената дейност • за прилагане на изречени разпоредби на нормативен акт от по-висок степен
Инструкция	МС министри	изясняват подходите и правилата за извършване на отделни дейности

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРИ ИЗДАВАНЕТО НА НОРМАТИВНИТЕ АКТОВЕ

***1. Нормативни актове
могат да издават само
органиите, предвидени от
Конституцията и от закона.***

2. Общото изискване при съставянето на нормативните актове е обществените отношения в една и съща област да се уреждат с един, а не с няколко нормативни акта от същата степен.

***3. Подзаконовите нормативни
актове по прилагането на
определен закон уреждат само
материята, за която е предвидено
да бъдат издадени.***

4. Нормативните актове, за да имат действие, трябва да бъдат публикувани в официоза на дадена страна

(у нас – Държавен вестник) – обикновено 3 дни след публикуването им, освен ако изрично не е определен друг срок.

***5. Нормативните актове
трябва да съответстват на
Конституцията и на други
актове от по-висока степен.***

*Съвременното международно
здравно законодателство* третира
широк кръг проблеми на
здравеопазването и средата, в която
то функционира, като се регулират
правно *10 вида отношения:*

-
1. Устройствовени закони.
 2. Финансиране на здравеопазването.
 3. Актове за правата и задълженията на персонала.
 4. Профилактиката на инфекциозните заболявания.
 5. Контрол върху факторите на околната среда.

-
6. Контрол на незаразните хронични заболявания.
 7. Контрол на хранителните продукти.
 8. Контрол на лекарствата и аптеките.
 9. Контрол на наркотичните вещества.
 10. Трансплантация на органи, тъкани и клетки